

המשנה עוברת לעסוק בדיני זמן בגיטין. לאחר שראינו שיש שני חלקים לגט, כתיבה וחתימה, המשנה מדגישה שיש לכתוב ולחתום באותו היום, וזה לשונה (שם יז.):

נכתב ביום ונחתם ביום, בלילה ונחתם ביום, בלילה ונחתם ביום - כשר. ביום ונחתם בלילה - פסול, רבי שמעון מכשיר, שהיה רבי שמעון אומר: כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה - פסולין, חוץ מגיטי נשים.

גט שנכתב בלילה ונחתם ביום כשר, משום שהוא יום אחד (עיי' רש"י). אמנם אם הוא נכתב ביום ונחתם בלילה באנו למחלוקת חכמים ורבי שמעון. חכמים פוסלים שהרי זה לא אותו יום, ורבי שמעון מכשיר. וכך היה הכלל של רבי שמעון: שכל השטרות שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין, חוץ מגט.

מבררת הגמרא, מפני מה תקנו חכמים זמן בגט, וזה לשונה (שם):

איתמר: מפני מה תיקנו זמן בגיטין? רבי יוחנן אמר: משום בת אחותו, ריש לקיש אמר: משום פירות.

שואלת הגמרא מפני מה תקנו חכמים זמן בגט? הריטב"א הקשה, מדוע היה כל כך פשוט לגמרא שחכמים תקנו את הזמן בגט? ומתרץ שיש שתי ראיות אחת מהמשנה שלנו, ואחת המשנה בהמשך, וזה לשונה (שם):

וא"ת ומנ"ל דתקנו זמן בגיטין? עד שישאלו כן להדיא! איכא למימר דמתני' שמעינן לה מדפסלי מוקדם ש"מ דאי לית ביה זמן פסול, דאם גט שאין בו זמן כשר מוקדם כי האי דמתני' דאין שקר בדבר שהרי לא הקדימו זמן לשעבר קודם שנכתב אלא יום שנכתב הוא שחתמו אמאי פסול, א"נ נפקא להו מהא דתנן (לקמן פ"ו א') ג' גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר וחד מינייהו אין בו זמן.

אמנם לרש"י היה קשה עניין אחר, שהרי כל השטרות צריכות זמן, אזי גם גט! וע"כ מפרשת את שאלת הגמרא כך (שם):

מפני מה תיקנו זמן בגיטין - כיון דלאו שטרא דגוביינא הוא!

כלומר, ההבדל בין שאר שטרות שצריך זמן הוא מפני שיש גבייה של כסף, אך אצלנו בגט תפקידו להוות "ספר כריתות"! ולא שטר ממוני הגובה כסף מאחרים.

ע"כ עונה הגמרא שני תירוצים: רבי יוחנן שסובר שבאמת הזמן בשטר איננו בא על עניין ממוני, אלא על עניין איסורי. הזמן חשוב מפני שנדע האם השאה זינתה לפני הגט או לא, שאם ירחם הבעל עליה, אזי יטען שהגט היה לפני הזנות (ולא תתחייב האשה בחנק).

אך ריש לקיש סובר שבגט יש עניין ממוני וע"כ יש צורך בזמן. כי אם ימכור הבעל את פירות נכסי המלוג שלה אחרי כתיבת הגט, אזי יחייבו אותו להחזיר (אך לריו"ח רק משעת נתינה חל החיוב הממוני ע"כ לא תליא בזמן).

רבי יוחנן סובר שזוהי מח' רבי שמעון וחכמים, האם גדר הזמן בגט הוא ממוני או איסורי: עפ"י שיטת חכמים הוא איסורי, ולפי רבי שמעון הוא ממוני (ולכן מחלק רבי שמעון בין כל הגיטין לגט נשים, למרות שיש כאן דבר ממוני עדיין הוא רק בגדרי הזמן שלו, אך לא במהות).

נראה לענ"ד ששני התירוצים של הריטב"א עומדים על היסוד הנ"ל. התירוץ השני יותר מתאים לחשש של הזנות ע"כ המשנה שם אומרת שגט ללא זמן פסול, אך אם נישאה בדיעבד אזי הוולד איננו ממזר. אכן כל הדיון שם הוא בעניין האיסורי.

אולי המשנה שלנו עוסקת יותר בצד הממוני, ולכן לחכמים יש השוואה בין זמני כתיבת כל השטרות לבין שטר גט, וכך גם מוכיח ריו"ח בשיטת רבי שמעון, שבאמת הוא עוסק בעניין ממוני ולא איסורי.

עולה מהאמור, שיש שתי בחינות שעליהם משפיע הזמן בגט: א. איסורי העריות. ב. איסור גזל (ממון). המשנה במכות (כג): מלמדת שגזל ועריות נפשו של אדם חומדת אותם. ומבאר הרב קוק את עומק העניין (אורות הקודש ח"ג עמ' חצר):

יצרא דעריות יוכל ללפף את האדם יותר עמוק מהשורש של קישור החיים שלו עצמו, מפני שהוא נעוץ בנטיית המשך החיים של הדורות כולם. ולעומת זה בקדושה יכולים לעלות על ידי קדושת הברית למדרגת דוגמא של צדיק בכל הדורות. שני לזה הוא ענין חמדת גזל, שהרכוש הוא גם כן מעמיד על רגליו את הדורות בתור ירושה, שאהבת הקנין הרעה, תוכל להשפיל מאד, והטובה שבקדושה תוכל לעלות למרומי החיים ועליוניותם.

הסוד שנובע מיצר העריות והגזל הינו כוח הנצח. ע"י יצר העריות האדם מקיים את נצחיות העולם, וכך הרצון לצבור קניינים שמהם יעמדם על רגליהם היורשים אחריו. ובאמת הגדרת הזמן בגט, מעלה את הכוח הראוי לביטוי העריות, ולרכישת הקניינים. ע"כ אם עולים למדרגה יותר גבוה ביחס לזמן, מגלים כי הזמני הופך לנצחי, וכך אומר הרב קוק על מעלת הזמן באלוקות (שמונה קבצים א,ק):

אצל האלהות, הזמן הוא נצחי, ע"כ איננו זמן, מ"מ אינו אובד שום יתרון שיש לזמן באשר הוא זמן.

מטרת הזמן בגט, הוא לנתב את כוחות החיים למקום מאושר ונצחי.